

LUDWIG GIESEKE. **Die Abnahme der französischen Kriegssentschädigung.** Berlin 1906. J. Guttentag. (95 S.).

Halvdelen af den lille Bog optages af en Oversættelse af den Beretning om Krigsskadeserstatningens Betaling, som Léon Say afgav i Nationalforsamlingen den 5. August 1874. Beretningen, som er overordentlig instruktiv, er iøvrigt forlængst kommen Offentligheden i Hænde paa fransk, nemlig i Tillægget til Says Oversættelse af Goschens »Theory of the foreign exchanges«. For alle dem, der har oplevet Krigen mellem Frankrig og Tyskland, staar Erindringen om den uhyre Krigsskadeserstatning som et af de mest levende Minder. Man ventede sig intet mindre af den end en fuldstændig økonomisk Lammelse af Frankrig, og der kan heller ikke være nogen Tvivl om, at Bismarck og hans finansielle Raadgivere ventede sig noget lignende. Naar det gik anderledes, var Aarsagen den, at man havde undervurderet den franske Nations Velstand og Spareevne og i Sammenhæng dermed den forholdsvise Lethed, hvormed Frankrig kunde optage de til Erstatningsbeløbets Betaling nødvendige Laan. Til ret almindelig Overraskelse lykkedes det jo endog at betale de sidste Rater adskilligt før den fastsatte Tid, saa at den af Tyskerne til Sikkerhed for Betalingen besatte Del af Territoriet kunde rømmes tidligere.

Hvad der foruden Summens Størrelse giver Transaktionen dens ejendommelige Præg, er den forholdsvis betydelige Del af Beløbet, der krævedes erlagt i kontante Penge. Som Helhed betaltes Erstatningssummen med Renter og Omkostninger ifølge Says Opgørelse paa følgende Maade:

Kompensationer (væsentlig for den Del af Øst-	
banen, der tilhørte det afstaaede Territorium) Fr.	325,098400. 00
Kontanter .....	> 742,334079. 03
Veksler .....	> 4,248,326374. 26
	<hr/>
	Fr. 5,315,758853. 29

LUDWIG GIESEKE. **Die Abnahme der französischen Kriegssentschädigung.** Berlin 1906. J. Guttentag. (95 S.).

Halvdelen af den lille Bog optages af en Oversættelse af den Beretning om Krigsskadeserstatningens Betaling, som Léon Say afgav i Nationalforsamlingen den 5. August 1874. Beretningen, som er overordentlig instruktiv, er iøvrigt forlængst kommen Offentligheden i Hænde paa fransk, nemlig i Tillægget til Says Oversættelse af Goschens »Theory of the foreign exchanges«. For alle dem, der har oplevet Krigen mellem Frankrig og Tyskland, staar Erindringen om den uhyre Krigsskadeserstatning som et af de mest levende Minder. Man ventede sig intet mindre af den end en fuldstændig økonomisk Lammelse af Frankrig, og der kan heller ikke være nogen Tvivl om, at Bismarck og hans finansielle Raadgivere ventede sig noget lignende. Naar det gik anderledes, var Aarsagen den, at man havde undervurderet den franske Nations Velstand og Spareevne og i Sammenhæng dermed den forholdsvise Lethed, hvormed Frankrig kunde optage de til Erstatningsbeløbets Betaling nødvendige Laan. Til ret almindelig Overraskelse lykkedes det jo endog at betale de sidste Rater adskilligt før den fastsatte Tid, saa at den af Tyskerne til Sikkerhed for Betalingen besatte Del af Territoriet kunde rømmes tidligere.

Hvad der foruden Summens Størrelse giver Transaktionen dens ejendommelige Præg, er den forholdsvis betydelige Del af Beløbet, der krævedes erlagt i kontante Penge. Som Helhed betaltes Erstatningssummen med Renter og Omkostninger ifølge Says Opgørelse paa følgende Maade:

Kompensationer (væsentlig for den Del af Øst-	
banen, der tilhørte det afstaaede Territorium)	Fr. 325,098,400. 00
Kontanter .....	> 742,334,079. 03
Veksler .....	> 4,248,326,374. 26
	<hr/>
	Fr. 5,315,758,853. 29

Det kontarte Beløb fordelte sig atter som følger:

Franske Banknoter.....	Fr.	125,000000. 00
Tyske Banknoter og tysk Mønt .....	"	105,039145. 18
Fransk Guldmønt .....	>	273,003058. 10
Fransk Sølv mønt.....	>	239,291875. 75
	Fr.	<u>742,334079. 03</u>

Det følger af sig selv, at blandt de Virkninger, som hele Transaktionen fremkaldte paa Pengemarkedet, spillede denne midlertidige Immobilisering af Kontanter en ikke ringe Rolle, navnlig da den faldt sammen med Tysklands Inddragning af Guld fra England som Betaling for de engelske Veksler, det modtog fra Frankrig.

Medens Léon Say gør Rede for den økonomiske og finansielle Side af de 5 Milliarders Betaling, skildrer Gieseke den tekniske Side af den Del af Betalingen, som foregik i Strassburg. Denne Del udgjorde ikke mindre end 2845 Millioner, hvoraf 207 Millioner i Guldmønt, 359 Millioner i Sølv mønt, 181 Millioner i Banknoter og 2098 Millioner i Veksler. I Henseende til Sølv møntsbeløbet er der jo her en væsentlig Uoverensstemmelse mellem Says og Giesekes Opgørelse, uden at det er muligt at se, hvorfra denne Uoverensstemmelse stammer. Den mindste Veksels Beløb var 49 Francs, medens den størstes var noget over 46 Millioner Francs (24,701357 Mark Banco 10 Schilling 8 Pfennige). Denne Veksler, der var trukken af Comptoir d'Escompte paa L. Behrens & Söhne, udgjorde et næsten fingertykt Hæfte. Vekslestemplet var nemlig 6175 Thaler, og da man ikke havde Stempelmærker til højere Beløb end 10 Thaler, maatte man ved Hjælp af Allonger klæbe 619 Stempelmærker paa den. Betydelig Interesse knytter sig til Betalingen i Mønt. Hvilke uhyre Forsendelser, der her er Tale om, belyses bl. a. af følgende lille Træk. Da den franske Regering ikke mente sig forpligtet til at levere Poserne gratis, førte den disses Værdi i Regning, og den udgjorde ikke mindre end omtrent 40000 Francs. Opbevaringen

af de store Beløb i Strassburg voldte naturligvis Vanskelighed, og som en Kuriositet kan det anføres, at man en Tid af Mangel paa andre hvælvede Rum maatte benytte en Hvælving, der ogsaa brugtes som Forraadskammer for en privat Familie. Da Rummet lukkedes med Dobbeltlaas, maatte to Embedsmænd gaa med, hvergang Familien skulde hente sig et Stykke røget Kød. I et andet af Opbevaringsrummene trængte der ved Højvande Vand ind fra neden indtil en Højde af 1 à 1½ Meter, hvorved Mønternes Emballage blev ganske ødelagt. — Til Eftertælling af Sølvmønten blev der indkaldt et stort Tællerpersonale fra Karlsruhe og Kassel. Interessant er det, at der ved Eftertællingen saa at sige ingen Differencer viste sig. Senere opgav man Tællingen af de Beløb, der skulde sendes andetsteds hen. Naturligvis kunde det ikke undgaas, at der fandtes enkelte falske eller forældede Mønter og Banknoter. Blandt andet nævner Forfatteren, at man en Dag fandt nogle Reklamesedler fra en hamburgsk Haveudstilling, som var trykte i Form af præussiske 25 Thalersedler. Forsaavidt Poserne var forsynede med den franske Statskasses, Banque de Frances eller Banca di Milanos Segl, blev de slet ikke eftertalte, selv om de blev brugt til Udbetalinger i Strassburg. Hvad Transporten angaar, bragte de franske Embedsmænd Pengene til Strassburg i Ekstratog. Vognene var lukkede med Toldlaase, og naar de skulde aabnes, erklærede Embedsmændene, at de havde glemt Nøglerne. Vogndørene maatte derfor aabnes af en Smed, og da dette gentog sig hver Gang, formodede de tyske Embedsmænd, at det ikke drejede sig om Forglemmelse, men om en Forsigtighedsforanstaltning fra den franske Regerings Side.

Som man vil se, indeholder den lille Bog mange interessante Træk til Belysning af en af de største Pengetransaktioner, som vor Tid har kendt.

**Emil Meyer.**

## Litteratur-Notitser.

— Professor Will. Scharling har paa Gads Forlag paabegyndt Udgivelsen af et stort Systemværk, »Samfundsproduktionen, med særligt Henblik paa dens historiske Udvikling«. Bogen er ikke udelukkende skreven med Universitetsundervisningen for Øje, men Forf. har stræbt at gøre Fremstillingen saa let læselig, at den kan være tilgængelig for alle dannede Læsere. De hidtil udkomne tre Hæfter omhandle efter en Indledning følgende Emner: De i Produktionen virkende Grundkræfter — Arbejdskraften — Naturkræfterne — Den økonomiske Udviklings Gang og Fremtidsmuligheder — Befolknings-spørgsmaalet — Samarbejde og Arbejdsdeling. Naar Værket foreligger komplet, skulle vi komme tilbage til en nærmere Omtale af det.

— Statsanstalten for Livsforsikring har udsendt sin 7de femaarige Risiko-Opgørelse. Af Indholdet fremhæves en interessant Undersøgelse af Dødeligheden i den almindelige Enkekasse.

— Den svenske Statistiker Gustav Sundbärg har i Anledning af den 14de internationale Kongres for Hygieine og Demografi i Berlin, September 1907, udgivet et Hæfte, betitlet »Bevölkerungsstatistik Schwedens 1750—1900«, og hvis Indhold er en af Forf. foretagen Bearbejdelse af det righoldige befolkningsstatistiske Materiale, der i Sverige foreligger længere tilbage i Tiden end i noget andet Land. Det omfattende Tabelstof, som for største Delen tidligere har været offentliggjort i det svenske statistiske Tidsskrift, er i den nu foreliggende tyske Udgave ledsaget af en Række sammenlignende Oversigter.